

Doc. dr. mag. Bojan Macuh, Maribor, Republika Slovenija

IZRAEL I SAD NAPALI IRAN, AGRESORSKA RUSIJA U ODBRANU NAPADNUTIH, KINA TRAŽI IZGOVORE, EVROPSKA UNIJA PA (KAO I OBIČNO) LUTA U MAGLI

Kao što se najavljivalo, tako se i dogodilo. Agresorski saveznici Izrael i SAD napali su Iran. Današnje jutro (28. februar 2026) donelo je dramatičan preokret. Razmere su se nakon izraelsko-američkog napada na Iran brzo eskalirale i region je trenutno na ivici opšteg rata.

Predstavljam najnovije informacije o povratnim merama i pomeranju sila:

1. Stanje u Iranu i povratne mere

Eksplodije su potresle centar Teherana, uključujući oblasti u blizini kancelarija vrhovnog vođe ajatolaha Alija Hameneja. Hameneja su po izveštavanju iranskih medija već prebacili na bezbednu, utvrđenu lokaciju. Iran je zatvorio svoj vazdušni prostor. Iako obimnog raketnog odgovora još nije bilo, iranski mediji (Fars, Tasnim) najavili su "nemilosrdan odgovor". Izveštavaju o aktivaciji raketnih jedinica duž zapadne granice Irana. U većem delu Teherana i drugim ključnim gradovima došlo je do prekida interneta, što ukazuje na paralelnu sajber operaciju.

2. Stanje u Izraelu

Izraelska vojska (IDF) je aktivirala sirene po celom Izraelu. To nije bio samo alarm za stvarni napad, već "proaktivno upozorenje" da se stanovništvo pripremi za iranske rakete, koje bi mogle doleteti svakog trenutka. Ministar odbrane Israel Katz proglasio je "trajno vanredno stanje". Škole su zatvorene, javno okupljanje je zabranjeno, a vazdušni prostor iznad Izraela je zatvoren za civilni saobraćaj. IDF je prešla na "hitne aktivnosti", što znači potpunu usredsređenost na odbranu i eventualne nove napade.

3. Pomeranja američke vojske

SAD su u ovu operaciju umešane mnogo dublje nego u prošlosti. U regionu su dva nosača aviona, USS Gerald R. Ford i USS Abraham Lincoln. Zajedno sa njima je bar 16 ratnih brodova i više od 150 aviona. U poslednjim danima su u izraelske baze premestili 12 najsavremenijih lovaca F-22 Raptor, koji su specijalizovani za probijanje protivvazdušne odbrane kakvu ima Iran. Američka ambasada u Kataru je svim službenicima i građanima naredila da potraže sklonište, što ukazuje na strah od iranskih napada na američke baze u zalivskim državama. Svi pogledi su uprti u iranske raketne silose. Ako se Iran odluči za masovni napad balističkim raketama (slično ratu u junu 2025, kada je bilo ubijeno

više od 30 ljudi u Izraelu), konflikt će prerasti u rat kakav svet nije video decenijama. EVROPSKA UNIJA, RUSIJA I KINA Odzivi svetskih velesila na vojne operacije, koje su izveli Izrael i SAD na Iran, su očekivano oštri i odražavaju duboke pukotine u međunarodnom poretku. Dok SAD i Izrael operaciju utemeljuju kao "preventivnu", Rusija i Kina vide događanja kao opasan presedan.

4. Rusija je osudila napad i upozorila na kaos

Rusko ministarstvo spoljnih poslova je u zvaničnoj izjavi "odlučno osudilo" napade. Njihova retorika u Moskvi tvrdi da se radi o "neodgovornoj odluci o raketnim i bombaškim napadima na teritoriju suverene države", što po njihovom mišljenju grubo krši Povelju UN. Iako Rusija nema zvanični odbrambeni pakt sa Iranom, države su posle junskog rata (2025) snažno ojačale vojnu saradnju. Putin je u telefonskom razgovoru sa Vašingtonom upozorio da će Rusija braniti svoje interese u regionu, ali za sada nema znakova direktnog vojnog mešanja Moskve. Rusija je već najavila upotrebu veta u Savetu bezbednosti UN na bilo kakvu rezoluciju koja bi opravdavala ove napade.

5. Kina je izrazila zabrinutost jer ima ekonomsku korist

Peking je oprezniji, ali kritičan, jer je Iran za njega ključni energetska partner. Kina kupuje više od 80 % iranske nafte. Svaka destabilizacija Irana ili eventualna blokada Ormuskog prolaza direktno ugrožava kinesku ekonomiju. Napade označava kao primer "zapadnog zastrašivanja" i jednostranog odlučivanja koje ignoriše međunarodno pravo. Pozivaju na "najveću moguću uzdržanost", a istovremeno Iranu nude tihi diplomatsku podršku. Peking pokušava da se prikaže kao "glas razuma" i poziva na povratak za pregovarački sto, iako su pregovori u Ženevi pre nekoliko dana zapravo propali.

6. EU je »razapeta« između saveznika i mira

EU je u priličnoj dilemi jer ne znaju kome da »namene svoj glas«. Postavlja se pitanje da li podržavaju agresorski rat Izraela (ranije i u Gazi) i SAD, dok se istovremeno »bore« protiv agresorskog rata Rusije u Ukrajini. Visoka predstavnica Kaja Kallas izrazila je ozbiljnu zabrinutost: Strah Evrope od novog izbegličkog talasa i skoka cena energenata. Solidarnost sa Izraelom ili razumno međunarodno pravo: Dok neke države (npr. Nemačka) naglašavaju pravo Izraela na samoodbranu od iranske nuklearne pretnje, druge upozoravaju da vojna intervencija bez mandata UN ne može doneti dugoročnu stabilnost.

Svetska tržišta nafte reagovala su trenutnim skokom cena. Nafta Brent dostigla je 73 dolara, dok analitičari, u slučaju eventualne blokade Hormušskog tjesnaca, predviđaju skok do 150 dolara po barelu. Aerodrom u Dubaju, jedan od najprometnijih na svetu, obustavio je sve letove na neodređeno vreme. Vazdušni prostor iznad većeg dela Bliskog istoka ostaje zatvoren. Iz Irana izveštavaju o

prvim civilnim žrtvama, a između ostalog, u napadima na jugu zemlje navodno je pogođena škola za devojčice, gde je poginulo najmanje 60 ljudi.

7. Rat će trajat

Počeo je rat i sve manje je nade, da se brzo završi, i ako Trump najavljuje, da će biti ovaj agresorski napad na samostalno državu brzo završen. Značajno za USA, koji su godinama vršili ratove u Vjetnamu, Libiji, Siriji, Iraku, Afganistanu ...